

ÜSİAD KONJONKTÜR

Sayı: 19. 35
28. 07

TRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

İKİNCİ ÇEYREKLE BERABER EKONOMİ CANLANACAK

I. Üretim ve Enflasyon

Uluslararası durgunluk ortamının ve ekonomik politikaların etkisiyle ekonomik faaliyet yavaşlamıştır.

1998 yılında belirginleşen anti-enflasyonist program doğrultusunda büyümede bir yavaşlama öngörülmekteyse de; uluslararası krizin derinleşmesi ve küresel boyut kazanması sonucunda yurtdışındaki talepteki gerileme, finansman imkanlarındaki daralma ve finansman maliyetindeki artış üretim ve talepteki yavaşlamayı artırmıştır. Enflasyon oranında gözlenen görece düşüş, hem tüketim, hem yatırım harcamalarında iç talebin ertelenmesi yönünde bir davranış oluşturmıştır. Bununla beraber, dış dünyadaki gelişmekte olan ekonomilerdeki olumsuzlukların yurtiçi siyasi istikrarsızlıkla birleşmesi piyasadaki belirsizliği artırmıştır. Sonuç olarak, 1998 yılı, Türkiye açısından, ekonomik faaliyetin gerilediği, faiz oranlarının, hem nominal hem de reel olarak yüksek seviyelerde çıktığı ve enflasyonun son yılların en düşük seviyelerine indiği bir yıl olmuştur.

- Yılın ikinci çeyreğinden itibaren üretim ve tüketimdeki yavaşlama kendini göstermiş, dokuz aylık GSMH büyümesi yüzde 4.4 olarak gerçekleşmiştir.
- 1997 boyunca yüksek artışlarla ekonomik büyümeyi canlı tutan sanayi sektörü, 1998'in ikinci yarısında bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 2.7, üçüncü dönemde ise ancak yüzde 1.1 büyümüştür. İnşaat ve ticaret sektöründe belirgin bir artış gözlenmezken, tarım destekleme alımlarıyla ivmelenen tarım sektörü üçüncü dönemde yüzde 5.7 büyümüştür.
- İç talebin ana göstergelerinden olan dayanıklı tüketim malları harcamaları üçüncü dönemde yüzde 5.7 oranında gerilemiştir. Benzer şekilde, sabit sermaye oluşumunda gözlenen yüzde 5'lik düşüş dikkat çekmektedir.
- Sanayi üretimi 1997 yılında yüzde 10.8 artarken 1998'in genelinde artış sadece yüzde 2.8 olmuştur. Üretimde 1998 başından itibaren gözlenen yavaşlama, Aralık ayında sanayi üretiminin 1997'nin aynı ayına göre yüzde 9.1 düşmesiyle belirginleşmiştir. Aralık ayı üretiminde yaşanan düşüş, 1994 Aralık ayından beri en ciddi gerileme

olmuştur.

• Üretimdeki yavaşlamayla orantılı olarak, kapasite kullanım oranları da Aralık ayında 1994 krizinden beri en düşük seviyesine inmiştir. Aralık 1997'de yüzde 78.8 olan kapasite kullanım oranı, Aralık 1998'de yüzde 74.2'ye gerilemiştir.

• Üretimdeki yavaşlama özel sektörde daha belirgin olmuştur. İlk dokuz aylık dönemde sanayi üretim artışı özel sektörde yüzde 3.5, kamu sektöründe yüzde 6.3 olmuştur. Özel sektörde kapasite kullanım oranındaki düşüş de daha belirgindir: 1997 yılının Aralık ayında, yüzde 78 düzeyinde olan özel sektör kapasite kullanım oranı 1998'de yüzde 66.3'e inmiştir.

• Üretimdeki yavaşlama bütün sektörlerde etkisini göstermiştir. Gıda ve taş-toprağa dayalı ürün sektörleri en az etkilenen sektörlerin başında gelirken özellikle tekstil ve metal ana sanayi en çok etkilenen sektörler olmuşlardır. Ancak, tekstil sektöründe görülen ani düşüş sektörün aşırı yatırım ve kapasite durumunu da yansıtmaktadır. Aralık ayında ise, makina sektöründe kapasite kullanım oranının yüzde 56.4'e inerken üretim daralmasının yüzde 20.2'ye varması dikkat çekmektedir.

Dünya hammadde fiyatlarındaki gerileme, talep daralması ve kamu fiyatlandırma politikası sonucunda enflasyon, son 8 senenin en düşük seviyesine inmiştir.

1998 yılını geçen sene sonuna göre yüzde 54.3 artışla kapatan toptan eşya fiyatları, Ocak 1999 da yıllık temelde yüzde 50'ye gerilemiştir. Ancak, bu düşüş, kamu açıklarının yüksek düzeyde seyretmesine neden olan yapısal faktörlerdeki iyileşmelerden kaynaklanmamıştır. Kamu sektörü fiyat artışlarının ertelenmesi, küresel kriz nedeniyle ithalat ve özellikle de petrol fiyatlarının düşmesi, düşük yurtiçi taleple birleşince, enflasyonun son yılların en alt seviyelerine inmesine yardımcı olmuştur.

• Kamu fiyatları 1998'in Ocak ayına göre yüzde 36.9 artış gösterirken, özel sektör fiyat artışları yüzde 53.9 olarak gerçekleşmiştir.

• Tarım destekleme politikalarıyla yönlendirilen tarım fiyatlarındaki artışlar 1998 yılında sanayi fiyatlarının üstünde seyretmiş;

durum dış
aya neden

löneminde,
dönemine
olarak 23.8
ise yüzde
1.7 milyar
yını dönem
97'de 19.7
7.9 milyar
tı karşılama
üzde 57'ye

görülen
ndan değil
dır. 1998
bir önceki
deksindeki
çalışırken
oranında
ihraçat
attığı gelir
tellenmiştir.
dönemde
iktardaki
olmuştur.

**İyileşme
zlı artışın
çığı hızla**

dış ticaret
rünmeyen
daki artışın
ngesi 446
ştır. Buna
yle görülen
zervlerde

de, bavul
gelirlerinin
erilediği
anan krizin
DPT bavul
çeyreğinde
şini tahmin

ak üçüncü
e çıkışını,
ük oranda
e noksan
ce dokuz
r dolarlık
Yılın son
nın devam
esindeki 2
emel fazla
e çıkışının
edir. Ticari

19-20

TARİHİ:
NİSAN 1999

erlendirme
ve Enflasyon
Para Politikaları
ve Ödemeler Dengesi
nli Beklentileri
sayfa 1-4

Tablolar
Üretim ve Fiyatlar
Dış Ticaret
Solide Bütçe
Sal Gelişmeler
Milli Gelir
sayfa 5-9

Grafikler
Sanayi Üretimi
Enflasyon Denge
Fiyatlar
Sal Gelişmeler
Para Politikaları
Dış Ticaret
sayfa 10-15

Yıllık Senaryosu
sayfa 16

beraber TÜSİAD
KONJONKTÜR bülten
de yayınlanacaktır.
üm ayrıntılı tablo
e grafikler
v.tusiad.org
le sunulmaktadır.

iç ticaret haddi yüzde 11.9 artmıştır.

- Toptan eşya ve tüketici fiyatları arasındaki fark, 1998 yılı boyunca olduğu gibi, Ocak ayında da açılmaya devam etmiştir. Tüketici fiyatları, Ocak ayında 1998'in aynı ayına göre yüzde 65.9 artarken, oniki aylık ortalamalarda yüzde 81.5'lik yüksek seviye devam etmektedir.

II. Bütçe ve Para Politikaları

Bütçe politikasında, Üçer Aylık Programlar yoluyla IMF Yakın İzleme Anlaşması hedefleri tutturulmuştur.

1998 bütçe politikaları önceki yıllara gelir artışı açısından başarılı sayılmakla beraber tarım destekleme politikası, faiz ödemelerinin yüksek payı ve sosyal güvenlik sistemi ödemeleri gibi finansman sorunlarını hala barındırmaktadır.

(Katrilyon TL.)	1998 Program Hedefi	IMF-Yakın İzleme Anlaşması	Gerçekleşme
Gelirler	10.8	11.4	11.9
Faiz Dışı Harcama	8.9	9.3	9.4
Faiz Dışı Bütçe Açığı	1.9	2.1	2.5

- Yeni vergi sistemiyle vergi gelirlerinde sağlanan artış ve özelleştirme uygulamalarının hız kazanmasıyla bütçe gelirleri, 1998 programında hedeflenen seviyeyi aşarak 11.9 katrilyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bütçe harcamaları ise, 15.6 katrilyon TL olmuştur. Böylece, bütçe açığı 3.7 katrilyon TL olarak gerçekleşmiş; 2.5 katrilyon TL'ya ulaşan faiz dışı fazla bütçe disiplinin göstergesi olmuştur.
- Tarım destekleme fiyatları IMF ile belirlenen enflasyon oranına paralel artırılmış olmasına rağmen, planlanandan fazla miktarda alım yapılmış olması finansman açığını yukarı çekmiştir. Destekleme fiyatlarının dünya fiyatlarının üzerinde olması ve alımların finansmanında devlet bankalarının kullanılması, faizler üzerinde olumsuz bir etki yapmaktadır.
- Bütçe açığının finansmanında Rusya kirizinin ertesinde yeniden kısa vadeye dönülmüştür. 1997 yılında ortalama 1 yıl olan iç borçlanma vadesinin 1998 yılında ortalama 6 aya gerilemesi sonucu, 1998 bütçesinde

faiz harcamalarında aşırı bir artış görülmüştür. 6.2 katrilyon TL'ya ulaşan faiz ödemelerinin toplam harcamalar içindeki payı, 1997 yılında yüzde 29'dan 1998 yılında yüzde 40'a çıkmıştır.

- Hazine ihale faizleri, küresel krize yurtiçi siyasi istikrarsızlığın eklenmesiyle Ekim-Aralık aylarında yüzde 140-150 platosuna oturmuş, ancak Ocak ayında hükümetin kurulmasıyla bir miktar gerilemiştir. Ocak ayında ortalama bileşik faiz yüzde 131.9 olurken, vadeler ortalama 382 güne uzamıştır. Seçim ertesinde IMF ile anlaşma olasılığı ve Güneydoğuda terörizmin sona ereceğine dair umutlar faizleri aşağı çeken faktörler olmuştur. Ancak, enflasyon oranındaki gerilemeye rağmen faizlerin hala yüksek seyretmesi reel faizlerin yüzde 50'ler seviyesinde oluşmasına neden olmaktadır. 16 Şubatta yapılan iki ihalede ortalama bileşik faiz 392 gün vadeli tahvil için yüzde 123, 182 gün vadeli bono için yüzde 120 olmuştur.

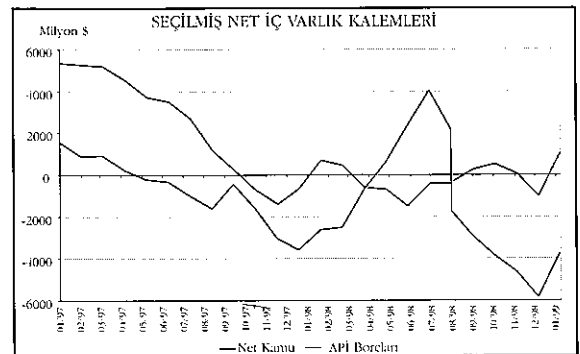
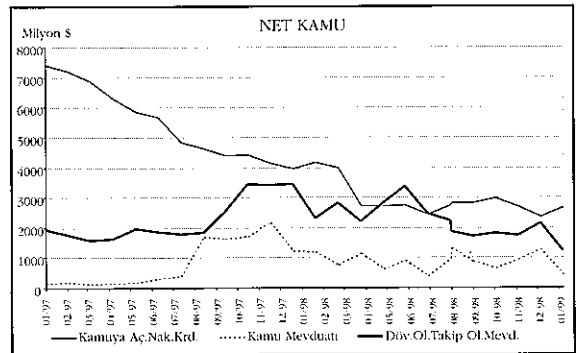
Merkez Bankası'nın para politikası değişen iç ve dış dengelere karşı öncelikle likiditeyi dengelemeyi amaçlamıştır.

IMF ile yapılan Yakından İzleme Anlaşması gereği para programını net iç varlıklar hedefine göre belirlemiş olan Merkez Bankası, uluslararası konjonktürdeki dalgalanmalar sonucunda, ilk program hedeflerinden uzaklaşmak zorunda kalmasına rağmen, para piyasalarında dengeleri korumakta başarılı olmuştur.

- Yıl sonu için -1,514 trilyon TL olarak öngörülen net iç varlıklar, dış konjonktürdeki olumsuz gelişmelerin neden olduğu dış varlık kaybını dengelemek amacıyla arzulanandan hızlı artmıştır. Eylül ayı sonuna gelindiğinde piyasadaki çekilen TL karşılığı likidite sıkıntısını rahatlatmak için APİ yoluyla iç piyasayı besleyen Merkez Bankası'nın net iç varlık kalemi +144 trilyon TL'ye ulaşmıştır. Bunun üzerine, Merkez Bankası

yıl sonu hedefini önemli bir marjda açarak 700 trilyon olarak revize etmiş, gerçekleşme ise 477 trilyonda kalmıştır. Net dış varlıklarda azalma yılın son çeyreğinde de devam etmiş ve Aralık sonunda bu kalemin 1,546 trilyona gerilemiştir.

- Ocak 1999'da, yurt içi piyasalarındaki mevsimsel etkiler ve yurt dışı piyasalarında nisbi düzelişle net dış varlıklarda bir önceki aya göre yüzde 21 artış görülmüştür. Ayrıca, kamunun Merkez Bankası nezdindeki net pozisyonu da yüzde 107 artmıştır: kamuya açılan nakdi kredilerde bir önceki aya göre yüzde 20 artış gerçekleşirken, kamu mevduatı ve döviz olarak takip olunan mevduatda aynı dönem için sırasıyla yüzde 64 ve yüzde 41'lik azalışlar kaydedilmiştir.
- Artan döviz alımları ve kamu net kredilerindeki genişlemeyi sterilize etmek amacıyla, Merkez Bankasının APİ borçları yüzde 33 artmıştır. Kamunun net pozisyonundaki artışa rağmen, APİ alacakları, diğer ve değerlendirme hesaplarındaki azalışlar nedeniyle net iç varlıklar yüzde 27 azalmıştır.
- Merkez Bankası rezervleri, Rusya krizi etkisi ile yabancıların pozisyon kapatmasına bağlı olarak gerilemiş ve Kasım sonunda 19.7 milyar dolara düşmüştür. Açık pozisyonların kapatılması için yıl sonuna doğru artan döviz talebi, dış konjonktürdeki

olumsuz gelişmeler ve ikinci yarıyıld yapılan 6 milyar dolar tutarında dış borç ana para ve faiz ödemeleri, rezerv üzerindeki baskıyı oluşturan etmenler olmuştur. Nitekim, döviz piyasası üzerindeki baskıyı ölçmek amacıyla kullanılan "Merkez Bankası Rezervleri / (İç Borç Stoku + Geniş Tanımlı Para Arzı-M2Y)" oranı Haziran sonunda yüzde 30.5 iken, Aralık sonunda yüzde 19.6 ya gerilemiştir.

Piyasadaki likiditeyi dengelemek için uygulanan politikalar, para arzlarına kontrollü bir genişleme getirmiştir.

1998 Aralık sonu itibarıyla M1, M2 ve M2Y'deki yıllık artışlar enflasyonun üzerinde kalmış ve sırasıyla, yüzde 66, yüzde 106 ve yüzde 92 olarak gerçekleşmiştir.

- 1998 yılının son çeyreğinde dolaşıma çıkan para miktarı bir önceki döneme göre artmazken, vadesiz mevduatlardaki kısmi artış sonucu, dar kapsamlı para arzı olan M1 yüzde 2.6 artmıştır. Vadeli mevduatlarda faizlerdeki yükselmeye paralel olarak görülen hızlı artışa bağlı olarak, M2 para arzı yüzde 20 oranında artmıştır. Aynı sebepten dolayı DTH'lardaki artış sınırlı kalmış; M2Y bu dönemde yüzde yüzde 16 artarken bileşiminde ağırlık da TL'ye kaymıştır.

- Kredi hacminde, özellikle mevduat banklarından kaynaklanan bir düşüş göze çarpmaktadır. Üretimde gözlenen yavaşlama ve iç piyasalardaki siyasi belirsizliğe bağlı olarak reel faizlerin enflasyondaki düşüşün aksine yüksek seviyelerini sürdürmesi, bankalar açısından kredi dönüşlerinde beklenebilecek muhtemel aksamalar bu isteksizliğin ana nedenleri olmuştur. Bu gelişmeler sonucunda Ocak ayı itibarıyla kredilerdeki yıllık artışın yüzde 43'te kalmış, sabit fiyatlarla ise gerilemiştir.

1998 yılı sonu ve 1999 yılı başı itibarıyla döviz kuru reel olarak değer kaybı sergilemiştir.

Merkez Bankası kur politikasında iki ters yönlü kısıt olan, cari işlemler dengesinin sürdürülebilirliği ve enflasyon hedeflerini gözetmektedir. Dünya piyasalarında hammadde fiyatlarının gerilemesi ve daralan taleple düşüş trendine giren enflasyonu göz

önüne alan Merkez Bankası, kur politikasında ağırlığı döviz gelirinin sürekliliğine kaydırmış, satın alma gücü paritesi doğrultusunda, iç fiyatların düşen dış fiyatlarla dengelenmesini hedeflemiştir. Böylece, 1998 yılında nerdeyse sabit seyreden reel kur, 1999'da kısmi bir reel değer kaybı içerisine girmiştir.

- Türk Lirası'nın 1 Amerikan Doları ile 1.5 Alman Markı'ndan oluşan döviz sepetine karşı değer kaybı 1998 yılı sonu itibarıyla yüzde 58.2 olurken (toptan eşya fiyatlarındaki artış yüzde 54.3), Ocak sonunda yıllık değer kaybı yüzde 57.5 olmuştur (toptan eşya fiyatlarındaki artış yüzde 50).

- 1998 yılında uluslararası piyasalardaki gerilemelerin etkisi altında kalarak gerileyen İMKB'de, 1999 yılına ilişkin beklentiler olumludur.

- Yıl sonu itibarıyla İMKB bileşik endeksi 1998 yılında TL bazında 2598, dolar bazında 484 puana gerileyerek yatırımcısına TL ve dolar bazında reel olarak sırasıyla yüzde 52 ve yüzde 51 zarar ettirmiştir.

- İşlem gören şirketlerin piyasa değeri 1997 yıl sonuna göre dolar bazında yüzde 46 azalmıştır. 1997 sonunda 24.39 olan fiyat kazanç oranı ise 1998 sonunda 8.84'e düşmüştür.

- Ocak sonunda IMF heyetinin temaları neticesinde olumlu beyanlarıyla kimildanışa geçen endeks Abdullah Öcalan'ın yakalanmasıyla elde edilen iyimserlikle 3718 puana yükselmiştir. Enflasyondaki düşüş trendi de 1999 yılı için borsadaki iyimser beklentileri pekiştirmektedir.

III. Dışticaret ve Ödemeler Dengesi

Dış talep gerilemesine bağlı olarak ihracat azalırken, iç talepteki düşüş sonucu daha hızlı gerileyen ithalat dış açığın daralmasına yol açmıştır.

1998 yılında Asya krizinin derinleşmesi ve Rusya'da ortaya çıkan krizin de etkisiyle ihracat bir önceki yıl seviyesinde kalırken, ithalat iç talepteki daralma ve petrol fiyatlarındaki düşüşe bağlı olarak gerileme göstermiştir. Miktar olarak bakıldığında, dış ticaret açığındaki iyileşme daha belirgin olmuştur. İhracat fiyatları, ithalat fiyatlarından daha hızlı azalırken,

özellikle son dönemde bu durum dış ticaret hadlerinde bozulmaya neden olmuştur.

- 1998 yılı Ocak-Kasım döneminde, ihracat bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 0.4 oranında azalarak 23.8 milyar dolar olurken, ithalat ise yüzde 4.5 oranında azalarak 41.7 milyar dolara inmiştir. Böylece, aynı dönem içinde dış ticaret açığı 1997'de 19.7 milyar dolardan 1998'de 17.9 milyar dolara inmiş, ihracatın ithalatı karşılama oranı ise yüzde 54.7'den yüzde 57'ye çıkmıştır.

- İhracat gelirlerinde görülen durgunluk, miktar azalmasından değil fiyat düşüşünden kaynaklanmıştır. 1998 yılı Ocak-Ekim döneminde, bir önceki yıla göre, ihracat miktar endeksindeki artış yüzde 9.2 oranında gerçekleşirken ihracat fiyatları yüzde 4.2 oranında gerilemiştir. Böylece ihracat fiyatlarındaki düşüşün yarattığı gelir kaybı hacim artışı ile dengelenmiştir.

- İthalat fiyatları aynı dönemde yüzde 3.5 gerilemiş, miktardaki gerileme ise yüzde 1.7 olmuştur.

Dış ticaret dengesindeki iyileşme ve görünmeyenlerdeki hızlı artışın etkisiyle, cari işlemler açığı hızla azalmıştır.

1998'in ilk üç çeyreğinde, dış ticaret açığındaki iyileşme ve görünmeyen gelirlerdeki yüzde 20 oranındaki artışın etkisiyle, cari işlemler dengesi 446 milyon dolar fazla vermiştir. Buna karşılık, küresel kriz nedeniyle görülen sermaye çıkışı, resmi rezervlerde gerilemeye yol açmıştır.

- Ocak-Eylül döneminde, bavul ticaretinden sağlanan döviz gelirlerinin yüzde 24 oranında gerilediği görülmektedir. Rusya'da yaşanan krizin derinleşmesiyle birlikte, DPT bavul ticaretinin 1998 yılın son çeyreğinde yüzde 65 civarında gerilediğini tahmin etmektedir.

- Küresel krize bağlı olarak üçüncü çeyrekte hızlanan sermaye çıkışını, mali miladın etkisiyle büyük oranda artış gösteren net hata ve noksan kalemi dengelemiş, böylece dokuz aylık dönemde 2.2 milyar dolarlık rezerv artışı görülmüştür. Yılın son çeyreğinde de rezerv kaybının devam etmesi, cari işlemler dengesindeki 2 milyar doları aşması muhtemel fazla dikkate alındığında, sermaye çıkışının devam ettiğine işaret etmektedir. Ticari

banka döviz rezervlerinin de azalma trendi göstermesi, bu görüşü desteklemektedir.

• Ocak 1999'un son haftasında Hazinesin gerçekteştirdiği 750 milyon DM'lik borçlanma ve Deutsche Bank'a 1 milyar DM'lik borçlanma için yetki vermesi, 1999 yılında sermaye çıkışlarının azalıp net sermaye girişi sağlanabileceği beklentisini güçlendirmiştir.

(Milyar Dolar)	1998 Program Hedefi	DPT Tahmini	Gerçekleşme*
İhracat	29	27,5	23,8
İthalat	50	49,5	41,7
Dış Ticaret Açığı	-21	-22	-17,9
Cari İşlemler Açığı**	-2,5	-3,6	0,4
Genel Denge**	5	3,3	2,3

*Ocak-Kasım **Bavul Ticareti Dahil

• Dış borç stoku, 1998 yılı Eylül ayı itibariyle bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 11 artarak 101 milyar dolara ulaşmıştır. Bu artışta özellikle yüzde 22 oranında artarak 22.6 milyar dolara ulaşan özel sektör dış borçlanması etkili olmuştur. Kamu dış borçlanmasında artış ise ilk dokuz ayda sınırlı düzeyde kalmıştır.

• 1994 krizinin etkilerinin sona ermesiyle, yurt dışı piyasalarda artan kredibilite, Gümrük Birliği ve yurtiçi borçlanma maliyetinin görece yükselmesi özel sektörün yurtdışından borçlanmasını hem teşvik etmiş, hem de kolaylaştırmıştır.

IV. 1999 Yılı Beklentileri

Seçim sonrasında, mevcut istikrar politikasının sürdürülmesi ve IMF ile bir Stand-by anlaşması yapılması halinde, enflasyon, bütçe açığı ve dış açıkta sağlanan iyileşmenin orta vadeli bir çizgiye getirilmesi mümkün olacaktır.

TÜSİAD, 25 Ocak tahminlerine göre, 1999 Nisan ayında gerçekleşecek erken seçimlere kadar büyümedeki düşme eğiliminin devam edeceği, seçimlerden sonra ise önceki yıllardaki eğilimine geri dönmek üzere yükselme trendine gireceği beklenmektedir. Enflasyon açısından ise, seçim sonrasında, mevcut istikrar politikasında sapmalar enflasyon oranındaki düşme eğilimini de yukarıya yönlenecektir.

• Dış konjonktürdeki olumsuz

şartların devam edeceği varsayımı altında, 1998 yılının ikinci çeyreğinden itibaren başlayan büyümedeki yavaşlamanın süreceği düşünülmektedir. Dolayısıyla, büyüme oranının 1999'un ilk yarısında yüzde 1.3 oranında azalarak dip yapması, yılın ikinci yarısında ise pozitif bir artış göstermesi beklenmektedir. Yıllık ortalama büyüme oranının yüzde 2.4 oranında gerçekleşerek hükümet programı olan yüzde 3'ün altında kalacağı tahmin edilmektedir.

• Enflasyon oranındaki mevcut düşme trendi, yurtdışında hammadde fiyatlarındaki düşme eğiliminden, düşük oranda tutulan kamu fiyat artışlarından ve yavaşlayan büyümeden kaynaklanmıştır. 1998 yılında uygulanan kamu fiyat politikasının, 1999 yılında sürdürülemeyeceği ve yapısal reformların gündeme hızlı bir şekilde gelebileceği beklentisi altında, enflasyonun seçimlerden sonra yükseleceği tahmin edilmektedir. Böylece 1999 yılı yıllık ortalama enflasyon yüzde 54.2 ile hükümet tahmini olan yüzde 44.4 oranının üstünde kalacağı öngörülmektedir.

• Giderek artan sosyal güvenlik açıkları, 1998 yılında yapılan yüksek faizli borçlanmaların geri ödenmesi ve düşük tutulan kamu fiyatları sonucu artması beklenen KİT açıklarının, vergi reformundan beklenen gelir artışının etkisini azaltarak bütçe açığını olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir. Böylece, 1998 yılında GSMH'nin yüzde 7.3'ü olan bütçe açığının 1999 yılı sonunda 6 katrilyon TL ile GSMH'nin yüzde 7.6'sına çıkması beklenmektedir.

• Bütçe açığının finansman ihtiyacı, siyasi ve ekonomik belirsizlik ve yurtdışı borçlanma olanaklarının sınırlı olması faiz oranlarının yüksek seyretmesine neden olacaktır. Bu durumda reel faiz oranlarının yılın ikinci yarısında yüzde 30'ların altına inmesi beklenmektedir.

• Yılın ilk yarısında büyümede beklenen yavaşlama neticesi ithalat artışının sınırlı kalması, hızlanan döviz kurları sonucu ihracat artışının ivmelenmesi, böylece dış ticaret açığının 1999 yılında 20.2 milyar dolar ile hükümet tahmini olan 23 milyar doların altında kalması

öngörülmektedir.

• 1999 yılının ikinci yarısında genişleme sürecinin yeniden başlamasının kurlarda reel değerlenmeye olanak vermeyeceği düşünülmektedir. Dolar kurunun 1999 yılında ortalama yüzde 56 oranında artarak 404,195 TL düzeyinde olması, böylece reel kurun yıllık ortalama yüzde 1.1 oranında değer kaybetmesi beklenmektedir.

• Sonuç olarak, 1998 yılında, IMF ile imzalanan Yakın İzleme Anlaşması çerçevesinde uygulanan istikrar politikalarının ve uluslararası durgunluk ortamının etkisiyle ekonomik faaliyet yavaşlamıştır. Uluslararası krizin derinleşmesiyle finansman imkanlarında daralma ve finansman maliyetlerindeki artış üretim ve talepteki yavaşlamayı hızlandırmış, faizlerin ise hem nominal hemde reel olarak yüksek seviyelere çıkmasına neden olmuştur. 1998 yılında enflasyon oranı ise son yılların en düşük seviyesine inmiş, bütçe açığında ve cari işlemler dengesinde olumlu gelişmeler kaydedilerek sene sonu hedefleri tutturulmuştur.

• Küresel kriz ortamı, birçok gelişmekte olan ülke tarafından yapısal sorunları çözme yolunda bir fırsat olarak görülmüş ve değerlendirilmiştir. Ancak Türkiye, bu eğilimden ayrı kalmıştır. 1999 yılı gelişmeleri ise büyük oranda seçimlerden sonra uygulanacak ekonomi politikalarına bağlıdır. Seçim ertesine ertelenen yapısal reformların hızlı bir şekilde gündeme gelmemesi halinde, temel dengelerde 1998 yılı sonunda sağlanmış olan iyileşmenin sürdürülmesi imkan dahilinde olmayacaktır. Enflasyon oranında sağlanan düşüş eğilimi, yapısal önlemlerle desteklenmediği takdirde, iç talebin yeniden canlanmasıyla tersine dönecektir. Hızlanan enflasyon, beklentileri olumsuza çevirmesinin yanısıra temel dengeleri de bozucu olacaktır. Ekonominin yeniden yapılandırılması, istikrarlı bir büyüme dönemini başlatacağı gibi küresel krizden çıkış döneminde Türkiye'nin uluslararası piyasalardan aldığı payı artırabilmesi için de zorunludur.

TABLO 1.1 ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (1998-1999)
ÜRETİM VE FİYATLAR

	1998	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.	Tem.	Ağus.	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	1999
Ocak													Ocak
SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ (DİE, 1992=100)													
Yıllık % artış	5.4	16.8	7.6	6.2	8.9	2.8	1.7	0.3	0.6	0.1	-2.2	-9.1	-8.2
Aylık % artış	-18.4	-3.7	13.3	-8.7	17.4	-7.4	2.5	-1.1	9.3	5.3	-6.5	-5.5	-17.6
Aylık % artış (Mevsimsellikten Arınmış)	-5.8	7.4	-0.9	-2.6	4.3	-4.1	0.8	-0.4	2.4	-2.5	-3.6	-3.4	-4.3
KAPASİTE KULLANIM ORANI (DİE, %)													
	75.8	78.1	80.5	77.4	82.1	78.7	81.1	79.4	81.8	80	79.3	74.2	71.3
TOPTAN EŞYA FİYATLARI (DİE, 1994=100)													
Yıllık % artış	92.5	89.6	86.0	83.3	79.9	76.7	72.1	67.4	65.9	62.0	58.6	54.3	50.0
Aylık % artış	6.5	4.6	4.0	4.0	3.3	1.6	2.5	2.4	5.3	4.1	3.4	2.5	3.5
Aylık % artış (Mevsimsellikten Arınmış)	4.9	3.7	2.9	1.6	5.0	3.8	4.2	3.8	4.9	3.7	3.2	2.4	2.0
TÜKETİCİ FİYATLARI (DİE, 1994=100)													
Yıllık % artış	101.6	99.3	97.2	93.6	91.4	90.6	85.3	81.4	80.4	76.6	72.8	69.7	65.9
Aylık % artış	7.2	4.4	4.3	4.7	3.5	2.4	3.4	4.0	6.7	6.1	4.3	3.3	4.8
Aylık % artış (Mevsimsellikten Arınmış)	5.5	4.5	4.4	3.6	4.3	4.3	5.4	4.4	5.2	4.4	4.0	4.1	3.1
DÖVİZ KURU (\$)													
TL/US\$ (Aylık Ortalama)	210,818	223,620	235,143	245,551	251,679	260,461	267,813	273,382	274,770	278,068	294,363	306,664	321,567
Yıllık % artış	88.5	87.3	88.6	87.5	83.7	80.7	74.7	67.4	61.5	56.5	57.3	53.7	52.1
Aylık % artış	5.9	6.1	5.2	4.4	2.5	3.5	2.8	2.1	0.5	1.2	5.9	4.2	4.9
FİYAT HADLERİ													
Dış Ticaret Hadleri (İhracat/İthalat)	1.015	0.994	0.998	1.008	1.036	1.012	1.049	1.015	1.040	1.026	1.047	1.049	1.047
İç Ticaret Hadleri (Tamm/İmalat)	1.387	1.462	1.515	1.546	1.532	1.446	1.395	1.355	1.408	1.463	1.486	1.495	1.517
İÇ BORÇLANMA YAPISI (Satış Miktarı Ağırlıklı)													
Bileşik Faiz (%)	130.0	138.0	125.3	113.5	99.4	99.0	83.5	100.0	147.9	140.8	144.9	145.1	121.1
Ortalama Vade (Gün)	274	214	157	237	306	269	278	154	183	254	226	280	367
ÜCRETLER (DİE, Dönemsel, 1992=100)													
Saat Başına Reel Ücret Endeksi (Yıllık % Artış)			-0.4			0.7			-0.8				
Reel Kazanç Endeksi (Yıllık % Artış)			-1.3			-2.9			-2.2				

(...) Yayınlanmamış veri

TÜSİAD KONJONKTÜR

TABLE 1.2 ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (1997-1998)
DIŞ TİCARET

	1998	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.	Tem.	Ağus.	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	1999
Ocak	Ocak												Ocak
DIŞ TİCARET													
Değer (Cari dolar fiyatlarıyla)													
İthalat (Yıllık % artış)	-14,7	22,4	12,5	2,3	-3,6	7,1	0,1	-7,5	-20,9	-16,9	-19,6	-22,2	..
İhracat (Yıllık % artış)	3,3	7,6	8,3	-7,3	6,7	-1,6	-3,0	-2,2	-7,1	-4,0	-13,6	-10,9	..
Fiyat Endeksi (1994=100)													
İthalat (Yıllık % artış)	-9,9	-0,9	-2,8	-1,7	-3,4	-3,0	-6,3	0,9	-4,0	-3,0	-7,9	..	..
İhracat (Yıllık % artış)	-5,8	-6,3	-7,4	-2,8	-6,6	-5,7	-4,4	-4,1	0,7	1,7	-3,1	..	..
Miktar Endeksi (1994=100)													
İthalat (Yıllık % artış)	0,4	19,6	15,8	7,6	-2,4	7,4	0,6	-19,3	-4,1	0,7	-16,6	..	..
İhracat (Yıllık % artış)	17,0	22,9	18,7	1,5	24,2	12,7	-1,8	3,0	-2,4	3,3	-7,8	..	..
DIŞ TİCARET DENGESİ (Milyon \$)													
İthalat (Aylık)	3,081	3,796	4,311	3,583	4,163	4,146	4,138	3,846	3,447	3,634	3,499	3,842	..
İhracat (Aylık)	2,112	1,991	2,357	1,879	2,338	2,097	2,087	2,091	2,067	2,295	2,179	2,147	..
Diş Ticaret Dengesi (Aylık)	-969	-1,805	-1,954	-1,704	-1,825	-2,049	-2,052	-1,755	-1,380	-1,339	-1,319	-1,695	..
İthalat (12 aylık kümülatif)	48,026	48,722	49,202	49,281	49,125	49,399	49,403	49,090	48,179	47,439	46,584	45,502	..
İhracat (12 aylık kümülatif)	26,322	26,462	26,643	26,496	26,643	26,608	26,544	26,498	26,341	26,245	25,902	25,901	..
Diş Ticaret Dengesi (12 aylık küm.)	-21,704	-22,260	-22,559	-22,785	-22,482	-22,791	-22,859	-22,592	-21,838	-21,194	-20,683	-19,601	..
ÖDEMELER DENGESİ (Milyon \$)													
Cari İşlemler Dengesi (Aylık)	-325	-833	-533	-414	-6	117	-414	867	1,337	..	..	..	..
Diş Ticaret Dengesi* (Aylık)	-516	-1364	-1351	-1,215	-1,364	-1,616	-1,760	-1,184	-1,100	..	..	..	..
Görünmeyenler (Aylık)	191	531	818	801	1,358	1,733	1,346	2,051	2,437	..	..	..	..
Diş Ticaret Dengesi (12 aylık küm.)	-2,028	-2,421	-2,326	-2,586	-2,014	-1,772	-2,205	-1,730	-902	..	..	..	..
Diş Ticaret Dengesi* (12 aylık küm.)	-14,951	-15,583	-15,917	-16,207	-15,890	-16,135	-16,251	-15,798	-15,625	..	..	..	..
Görünmeyenler (12 aylık küm.)	12,923	13,162	13,391	13,621	13,876	14,363	14,046	14,068	14,723	..	..	..	..
Sermaye ve Rezerv Hareketleri													
Net Doğr.Yatırımlar (12 aylık küm.)	509	534	510	457	455	518	539	536	561	..	..	..	..
Portföy Yatırımları (12 aylık küm.)	951	1,419	1,689	2,494	2,459	1,902	1,209	-1,957	-5,981	..	..	..	..
Net Uzun Vad.Serm.Har.(12 aylık küm.)	4,507	4,268	4,361	5,483	5,633	5,721	5,855	5,088	5,263	..	..	..	..
Net Kısa Vad.Serm.Har.(12 aylık küm.)	2,963	3,262	4,241	3,762	3,533	3,369	2,337	2,516	-1,938	..	..	..	..
Net Hata ve Noksan (12 aylık küm.)	-3,001	-3,118	-1,653	101	228	1,130	1,399	-2,28	3,693	..	..	..	..
Rezerv Hareketleri* (12 aylık küm.)	-3,991	-3,944	-6,622	-9,711	-10,294	-10,868	-9,134	-4,225	-696	..	..	..	..
MERKEZ BANKASI REZERVLERİ (Milyon \$)	19,860	19,422	21,175	23,004	25,716	26,700	25,711	21,965	21,478	20,965	19,701	19,815	20,367
DIŞ BORÇ STOKU (Milyon \$)			93,2			96,7			100,9				

(*) İhracat(FOB)-İthalat(FOB). Bazıtlı İhracatı dabil

(**) Arıt İhracat rezerv azalışını gösterir

(..) Yayımlanmamış veri

TABLO 1.3 ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (1998-1999)
KONSOLİDE BÜTÇE

	1998												1999	
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.	Tem.	Aug.	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Ocak
12 AYLIK KÜMÜLATİF (Milyar TL)														
Gelirler	6,153,782	6,629,244	7,050,610	7,621,574	8,232,483	8,731,646	9,372,642	9,825,029	10,421,509	10,915,993	11,497,952	11,887,552	12,277,080	..
Vergi Gelirleri	4,985,163	5,360,258	5,701,691	6,025,562	6,552,407	6,910,797	7,413,845	7,763,630	8,158,302	8,482,017	8,923,981	9,232,930	..	..
Harcamalar	8,535,779	9,142,800	9,781,009	10,750,605	11,362,351	12,116,514	13,077,784	13,934,563	14,866,855	15,513,404	16,178,971	15,585,376	16,527,128	..
Cari	2,955,709	3,100,561	3,257,021	3,392,823	3,615,928	3,800,897	3,940,211	4,166,222	4,346,237	4,566,907	4,808,480	5,179,289	..	..
Yatırım	638,643	639,603	673,072	698,050	704,643	729,982	800,040	818,287	835,999	886,964	967,036	998,361	..	..
Transferler	4,941,427	5,402,636	5,850,916	6,659,732	7,041,780	7,585,635	8,337,533	8,950,054	9,684,619	10,059,533	10,403,455	9,407,726	..	..
Faiz Dışı Bütçe Dengesi	79,812	332,478	488,753	708,915	1,034,214	1,231,026	1,454,137	1,527,781	1,778,957	1,734,878	1,835,235	2,478,771	2,369,580	..
Bütçe Dengesi	-2,381,997	-2,513,556	-2,730,399	-3,129,031	-3,129,868	-3,384,868	-3,705,142	-4,109,534	-4,445,346	-4,597,411	-4,681,019	-3,697,824	-4,240,048	..
Finansman	2,344,787	2,526,656	2,797,369	3,142,276	3,255,784	3,409,796	3,513,225	3,913,546	4,132,151	3,971,334	4,030,968	3,809,976	..	..
Dış Borçlanma (Net)	-526,810	-403,069	-428,554	-289,308	-302,150	-403,866	-570,794	-709,166	-834,099	-933,482	-918,975	-1,035,568	..	..
İç Borçlanma (Net)	1,084,362	926,784	479,985	-870	225,250	422,212	919,402	1,263,378	1,133,490	1,350,438	1,266,949	1,297,022	..	..
Kısa Vadeli Borçlanma	1,540,458	1,849,527	2,612,106	3,260,817	3,113,080	3,136,014	2,866,349	2,602,637	2,945,520	2,611,282	2,930,757	3,293,157	..	..
Diğer	246,777	153,414	133,832	171,637	219,604	255,436	298,269	756,697	887,239	943,097	752,236	255,366	..	..
12 AYLIK KÜMÜLATİF (Milyar \$)														
Gelirler	37.9	38.9	39.7	40.5	41.3	42.0	43.0	43.4	44.4	44.8	45.6	45.2	45.5	..
Vergi Gelirleri	30.8	31.6	32.2	32.4	33.0	33.4	34.1	34.3	34.7	34.8	35.3	35.2	..	..
Harcamalar	51.3	52.5	53.5	56.1	56.4	57.6	59.8	61.5	63.7	65.0	66.1	59.6	61.0	..
Cari	18.1	18.2	18.4	18.2	18.5	18.6	18.4	18.6	18.7	18.9	19.2	19.6	..	..
Yatırım	3.8	3.8	3.9	3.9	3.7	3.7	3.8	3.7	3.7	3.7	3.9	3.6	..	..
Transferler	29.4	30.5	31.2	34.0	34.2	35.3	37.6	39.2	41.3	42.4	42.9	36.4	..	..
Faiz Dışı Bütçe Dengesi	1.3	2.2	2.9	3.5	4.6	5.3	6.0	6.1	6.8	6.2	6.2	9.7	9.3	..
Bütçe Dengesi	-13.4	-13.6	-13.8	-15.5	-15.1	-15.6	-16.8	-18.2	-19.3	-20.2	-20.5	-14.3	-15.5	..
Finansman	14.0	14.2	14.7	15.9	16.2	16.2	16.0	17.4	17.9	16.9	17.1	14.9	..	..
Dış Borçlanma (Net)	-3.2	-2.7	-2.6	-1.8	-1.8	-2.2	-2.6	-3.1	-3.4	-3.6	-3.4	-3.8	..	..
İç Borçlanma (Net)	8.3	7.6	4.0	1.0	1.5	1.4	3.3	4.7	4.0	5.1	4.7	4.7	..	..
Kısa Vadeli Borçlanma	7.9	8.6	12.7	15.8	15.8	16.3	14.3	12.5	13.5	11.2	12.1	12.9	..	..
Diğer	1.0	0.7	0.5	0.9	0.6	0.7	0.9	3.3	3.8	4.1	3.7	1.1	..	..
İÇ BORÇ STOKU														
Katılıyon TL	6.6	7.0	7.4	7.9	8.0	8.4	9.0	9.4	9.9	10.2	10.7	11.6	..	..
Milyar \$	31.4	31.4	31.3	32.1	31.7	32.2	33.6	34.4	36.2	36.7	36.3	37.9	..	..
İç Borç / M2Y	56.5	58.2	61.8	62.5	59.0	58.2	57.5	59.3	59.2	57.6	58.0	59.8	..	..

(..) Yakınlamamış veri

TÜSİAD KONJONKTÜR

TABLO 1.4 ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (1998-1999)
PARASAL GELİŞİMLER

	1998	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.	Tem.	Ağus.	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	1999
Ocak	Ocak												Ocak
Dolaşımdaki Para	150.1	80.1	92.2	73.3	75.6	82.5	67.4	82.7	79.0	80.5	79.4	72.4	32.3
Vadesiz Mevduat	65.0	52.7	18.6	27.6	51.6	47.3	127.4	102.1	106.9	76.8	75.0	59.9	85.1
M1	98.7	63.5	47.6	47.2	61.8	62.9	96.7	92.1	92.1	78.5	77.1	65.7	58.8
Vadeli Mevduat	104.2	99.7	101.2	105.5	114.5	124.2	120.9	108.3	104.1	103.4	117.1	120.6	120.5
M2	102.6	88.4	85.2	87.0	98.9	106.5	114.3	104.0	101.0	96.7	107.0	106.2	103.2
Döviz Tevdiat Hesabı (TL)	110.3	114.8	112.2	115.3	111.0	107.1	104.9	99.5	102.5	93.9	81.7	76.2	67.4
M2Y	107.4	102.8	101.8	86.5	89.9	91.2	110	101.9	101.7	95.4	94.9	91.8	86.4
Resmi Mevduat	29.3	101.5	135.3	140.3	179.6	98.6	73.0	22.0	47.4	38.0	10.0	17.9	27.0
M.Bank. Diğer Mevduat	465.1	263.5	474.2	237.7	250.1	174.2	137.4	14.7	-19.1	-34.9	-30.2	48.8	-42.2
M3Y	106.9	102.4	102.5	102.2	107.8	107.3	108.9	95.3	95.1	88.9	85.3	87.0	81.5
M2Y (milyar TL)	11,158,474	11,465,391	11,936,709	12,599,462	13,514,029	14,411,798	15,649,546	15,889,873	16,807,813	17,737,694	18,417,784	19,425,576	20,799,141
M2Y'nin Bileşimi (%)													
Dolaşımdaki Para	7.41	5.92	6.31	6.42	5.86	6.09	6.11	6.64	6.56	6.16	5.77	5.69	5.26
Vadesiz Mevduat	7.47	7.76	6.02	6.31	6.81	6.21	7.95	6.98	6.69	7.08	6.08	6.06	7.41
Vadeli Mevduat	38.16	36.89	37.80	38.36	40.01	41.70	41.33	40.32	40.39	41.45	43.33	44.13	45.14
Döviz Tevdiat Hesabı	46.96	49.43	49.86	48.91	47.32	46.01	44.61	46.06	46.37	45.31	44.82	44.11	42.18
Toplam	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
KREDİ HACMİ (Yıllık % Değişim)	114.7	113.4	101.0	100.0	98.3	91.6	102.4	93.3	88.8	59.3	58.4	55.8	43.0
TGMB Dolaysız Kredi	-18.7	-17.0	-99.6	-99.6	-99.7	-99.7	-99.7	-99.7	-99.7	-99.7	-99.7	-99.7	-99.5
Mevduat B. Kredi	135.4	130.9	129.2	122.9	118.8	110.6	118.4	107.3	101.5	68.1	66.1	62.7	46.3
Kalk. ve Yat. Bankası Kredileri	73.0	91.0	90.1	94.0	87.0	71.4	78.1	74.2	69.1	68.5	78.9	81.1	112.2
MB ANALİTİK BİLANÇO SEÇİLMİŞ KALEMLER (Milyon\$)													
Net İç Varlıklar	372	-6	-1,820	-3,133	-5,722	-6,214	-4,685	-1,144	522	1,439	1,535	1,520	1,061
Net Dış Varlıklar	6,098	5,580	7,304	8,913	11,642	12,250	11,437	7,939	6,345	5,648	4,924	4,929	5,647
Net Kamu	689	444	-624	-694	-1,499	-388	-396	-336	264	518	42	-1,030	1,051
Açık Piyasa İşlemleri Borçları	-2,661	-2,578	-737	548	2,279	3,975	2,115	-1,775	-2,953	-3,864	-4,677	-5,886	-3,758
MB REZERVLERİ/(İÇ BORÇ STOĞU+M2Y, %)	23.6	23.5	25.8	27.6	30.1	30.5	27.9	23.7	22.1	20.9	19.9	19.6	19.6

Net Dış Varlıklar = Dış Varlıklar - (Dış Yükümlülükler + Bankalar Döviz Mevduatı)
 Net İç Varlıklar = Net Kamu + Bankalara Açılan Nakit Kredi + Net APİ + Diğer + Değerleme Hesabı
 Net Kamu = Kamuya Açılan Nakit Krediler - (Kamu Mevduatı + Döviz Okunak Takip Olunmuş Mevduat)
 Rezerv/Para = Net Dış Varlıklar + Net İç Varlıklar

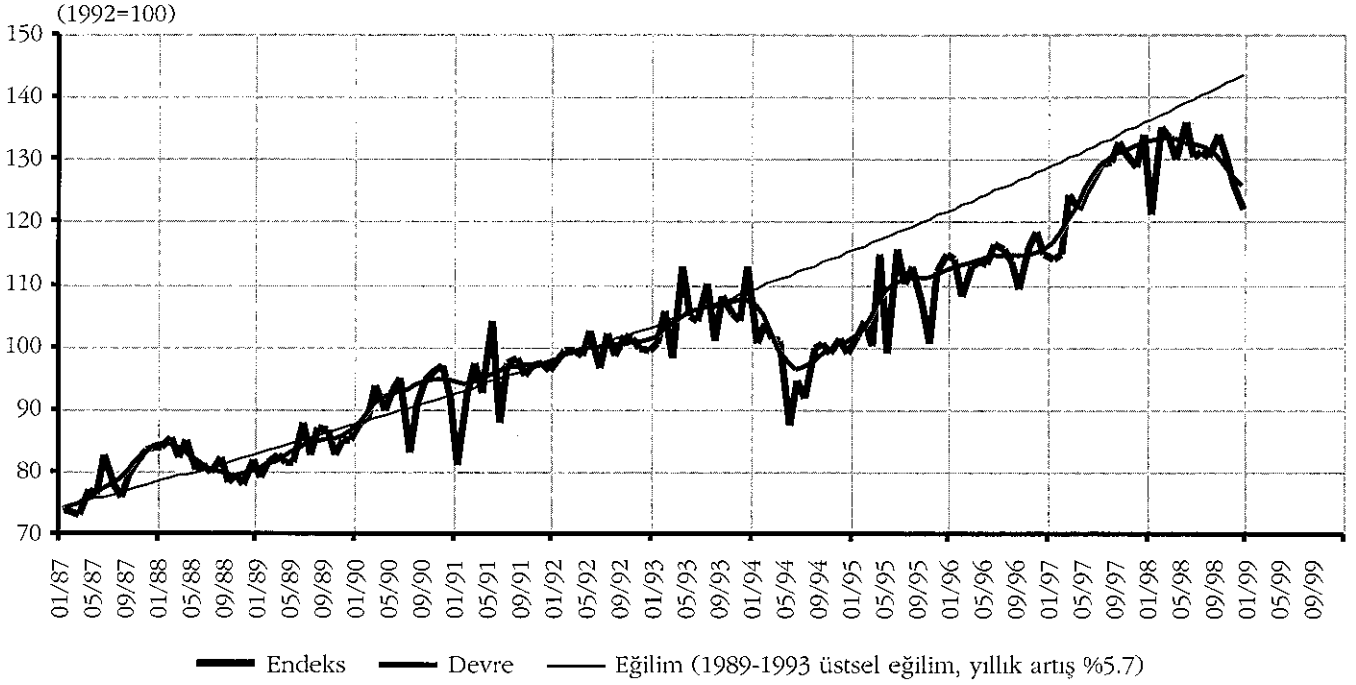
TABLO 2 HARCAMALAR YÖNTEMLERİYLE GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILA

(1987 fiyatlarıyla)	Yıllık % Artış		Dönemler İtibarıyla Yıllık % Artış															
	1995	1996	1997	1995	1996	1997	1995-4	1996-1	1996-2	1996-3	1996-4	1997-1	1997-2	1997-3	1997-4	1998-1	1998-2	1998-3
ÖZEL NİHAİ TÜKETİM HARCAMALARI	7.6	9.3	8.0	69.0	68.8	68.7	8.4	13.2	9.9	3.1	5.4	8.5	9.2	8.9	6	8.0	-0.3	0.7
Gıda- içki	7.4	4.6	0.3	26.6	26.0	34.7	7.1	17.0	7.4	1.7	-0.9	0.6	3.5	-0.2	-1.8	3.0	-4.5	2.5
Dayanıklı Tüketim Malları	20.0	35.6	33.6	8.4	8.9	16.2	30.6	13.5	35.6	14.6	2.9	26.6	33.3	41.9	31.6	18.6	-0.8	-5.4
Yarı Dayanıklı Tüketim Malları	11.6	11.1	8.7	11.0	11.4	16.8	16.8	14.9	13.8	0.4	14.9	18.6	4.0	12.1	1.8	6.4	5.2	-1.0
Enerji-Ulaştırma-Haberleşme	1.7	5.3	3.5	10.3	10.0	14.0	-1.9	12.0	2.5	-1.6	6.1	3.2	4.2	1.2	4.3	10.8	3.0	10.3
Hizmetler	2.7	9.4	13.2	6.8	6.9	10.6	-3.3	8.2	4.4	7.4	17.9	9.2	21.0	18.5	6.9	13.3	-0.5	-5.6
Konut Sahipliği	2.1	2.4	2.3	5.9	5.6	7.7	2.2	2.4	2.5	2.5	2.4	2.3	2.3	2.3	2.3	2.4	2.4	2.2
DEVLET NİHAİ TÜKETİM HARCAMALARI	6.7	8.6	4.1	7.6	7.7	7.4	7.8	1.4	7.7	15.6	8.4	-3.9	0.6	5.9	9.9	8.4	10.5	-5.5
Maaş-Ücret	2.5	-0.3	0.1	4.6	4.3	5.3	1.8	-0.4	0.0	-0.3	-0.4	0.0	-0.2	0.2	0.4	0.7	0.5	0.7
Mal ve Hizmet Alımı	13.7	22.2	9.2	3.0	3.4	46.6	13.7	6.9	22.6	41.9	16.1	-14.5	1.9	12.5	16.9	32.8	25.9	-11.9
GAYRİ SAFİ SABİT SERMAYE OLUŞUMU	8.3	13.5	14.6	26.7	29.0	31.2	22.1	21.7	17.4	22.2	8.5	8.2	14.7	12.9	21.5	8.1	-2.3	-5.1
Karın Sektörü	-16.9	24.4	28.4	4.2	5.1	19.8	-17.3	-9.3	33.0	37.2	38.8	39.0	20.3	29.0	30.6	30.0	-2.5	5.1
Makine Teçhizat	3.2	12.0	36.2	1.1	1.4	28.2	17.4	-35.9	69.6	22.1	47.3	78.7	-8.4	88.8	28.1	19.7	0.1	11.2
Bina İnşaatı	4.2	30.2	22.8	1.0	1.2	21.6	-2.2	4.6	27.2	38.5	24.0	-22.4	46.5	12.3	30.2	96.8	-3.7	36.1
Bina Dışı İnşaat	-30.5	29.3	26.8	2.1	2.6	50.2	-34.1	3.7	19.4	43.4	41.7	56.2	26.8	13.3	32.4	15.9	-3.0	-10.9
Özel Sektör	14.9	11.4	11.7	22.5	23.9	80.2	38.8	25.3	14.7	19.3	0.8	5.6	13.6	9.4	18.3	5.7	-2.3	-7.7
Makine Teçhizat	28.1	24.4	21.2	11.9	13.6	62.0	73.8	49.2	25.9	40.7	-2.5	11.3	24.4	19.0	28.3	10.2	-1.6	-11.5
Bina İnşaatı	3.0	-0.5	3.2	10.6	10.2	7.3	-0.6	-82.0	-81.6	-81.4	-81.0	3.2	3.2	4.0	3.2	2.0	-7.7	-5.5
STOK DEĞİŞİMLERİ	-	-	-	1.4	-1.2	-1.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MAL VE HİZMET İHRACATI	6.7	21.7	19.1	22.1	25.2	28.1	-1.8	21.8	17.9	26.7	24.9	10.3	27.8	23.9	14.1	18.9	5.9	-3.1
MAL VE HİZMET İTHALATI	30.0	19.0	22.4	-26.8	-29.5	34.1	48.0	30.6	30.1	21.6	-1.1	14.5	22.2	23.7	28.7	12.4	6.7	-4.8
GAYRİ SAFİ YURT İÇİ HASILA (Talep)	7.5	7.3	7.3	100.0	100.0	100.0	7.0	10.8	7.9	5.1	8.3	6.9	7.9	8.3	6.1	8.3	2.2	1.3
GAYRİ SAFİ YURT İÇİ HASILA (Arz)	7.3	7.0	7.2	-	-	-	6.4	8.7	8.1	4.7	7.2	7.3	8.3	7.0	6.7	8.3	2.6	1.6

(...)Yayımlanmamış veri

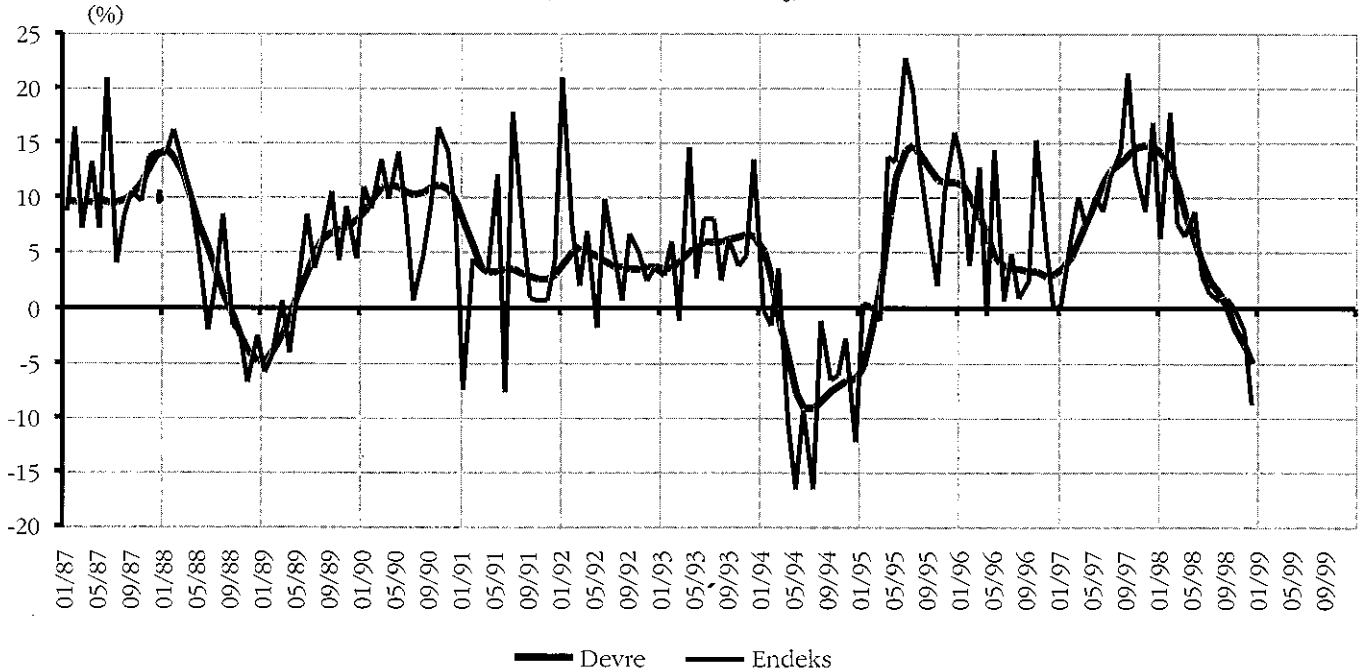
GRAFİK 1

MEVSİMSELLİKTEN ARINDIRILMIŞ SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ
(Düzy)

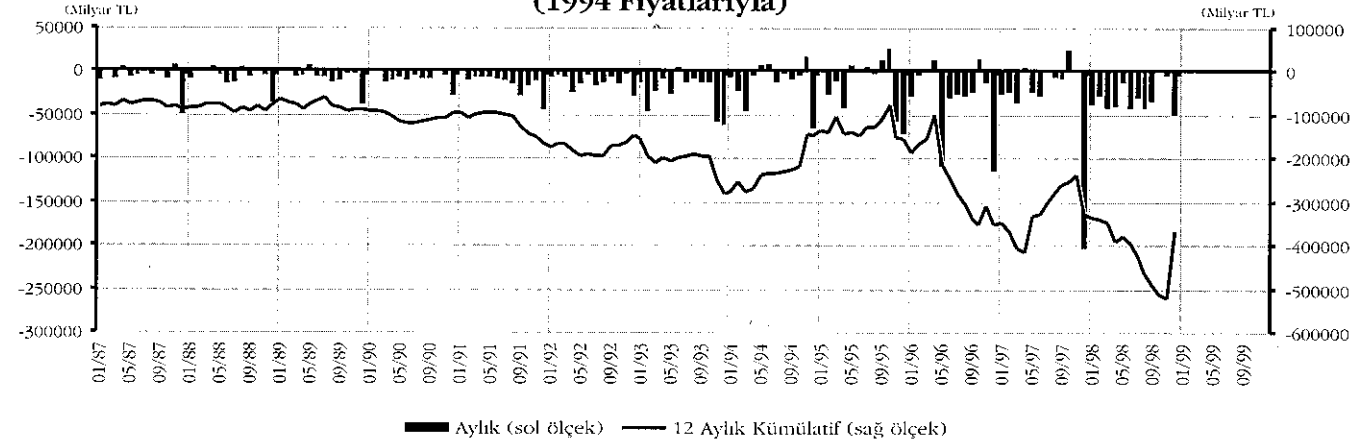
GRAFİK 2

MEVSİMSELLİKTEN ARINDIRILMIŞ SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ
(Yıllık Yüzde Artış)

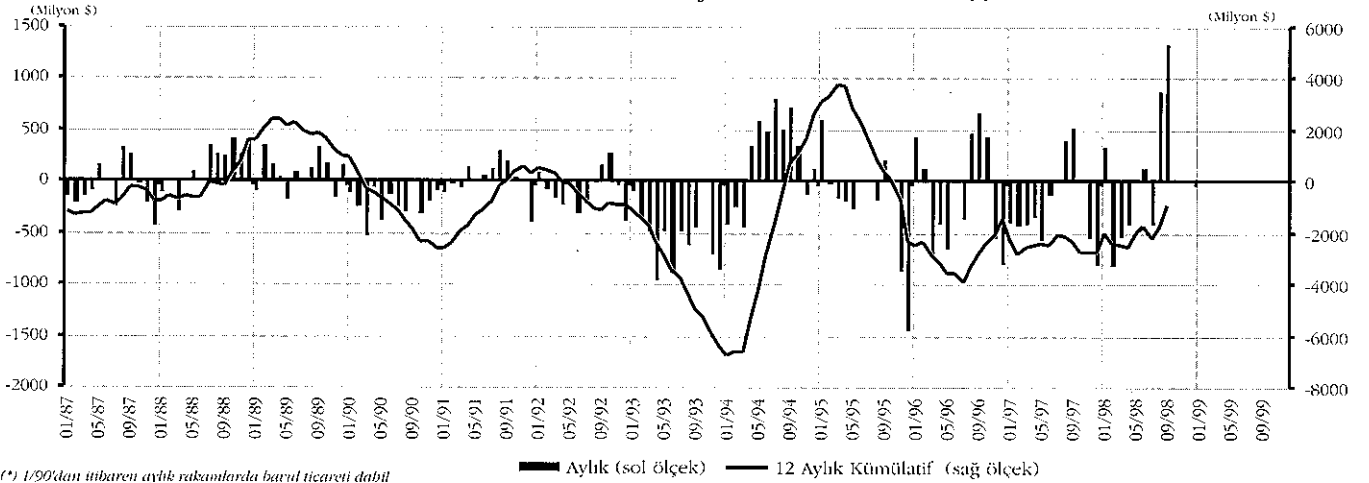
GRAFİK 3

AYLAR İTİBARIYLA KONSOLİDE BÜTÇE DENGESİ
(1994 Fiyatlarıyla)

GRAFİK 4

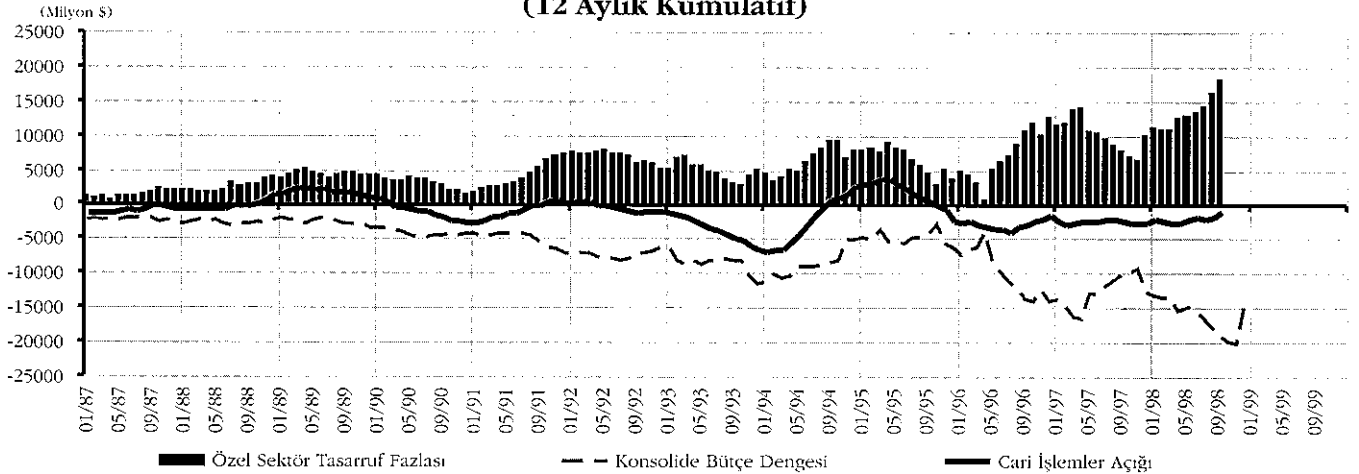
AYLAR İTİBARIYLA CARİ İŞLEMLER DENGESİ (*)

(*) 1/90'dan itibaren aylık rakamlarla bariyer ticareti dahil

GRAFİK 5

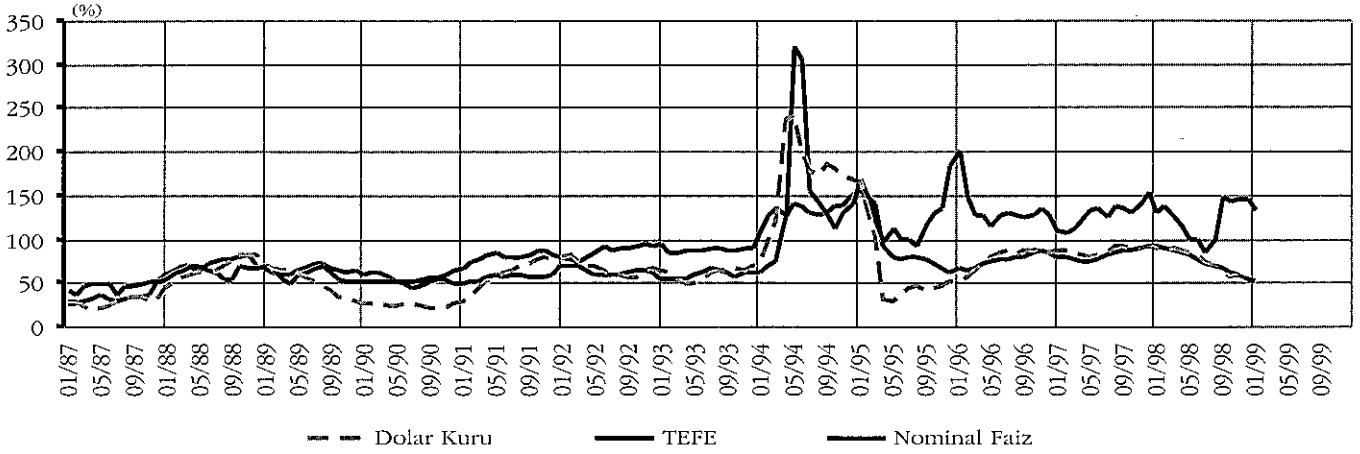
YATIRIM - TASARRUF DENGESİ (*)
(12 Aylık Kümülatif)

(*) Toplam kamu kesimi tasarruf açığı aylık olarak izlenemediği için konsolide bütçe açığı gösterge olarak kullanılmıştır. Özel sektör net tasarruf göstergesi ise konsolide bütçe açığı ve cari işlemler dengesi, cebirsel toplam olarak hesaplanmıştır. Cari işlemler dengesinde 1/96-6/97 döneminde bariyer ticareti dahil aylık rakamlar kullanılmıştır. Bu nedenle seride kırılma meydana gelmektedir.

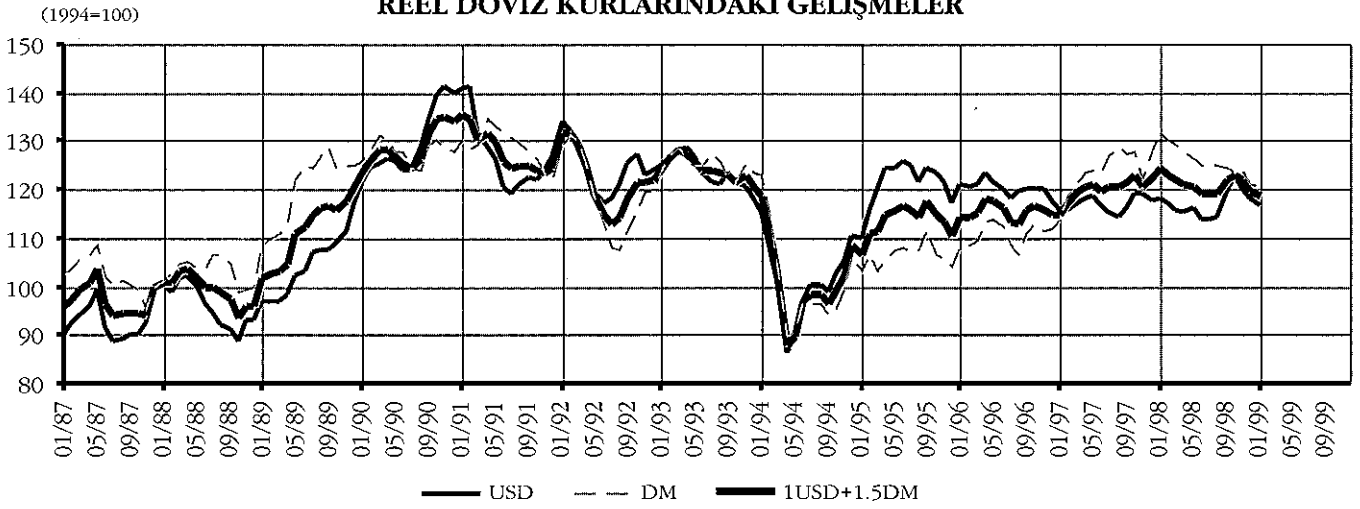
GRAFİK 6

ENFLASYON, NOMİNAL FAİZ ORANLARI VE DOLAR KURU

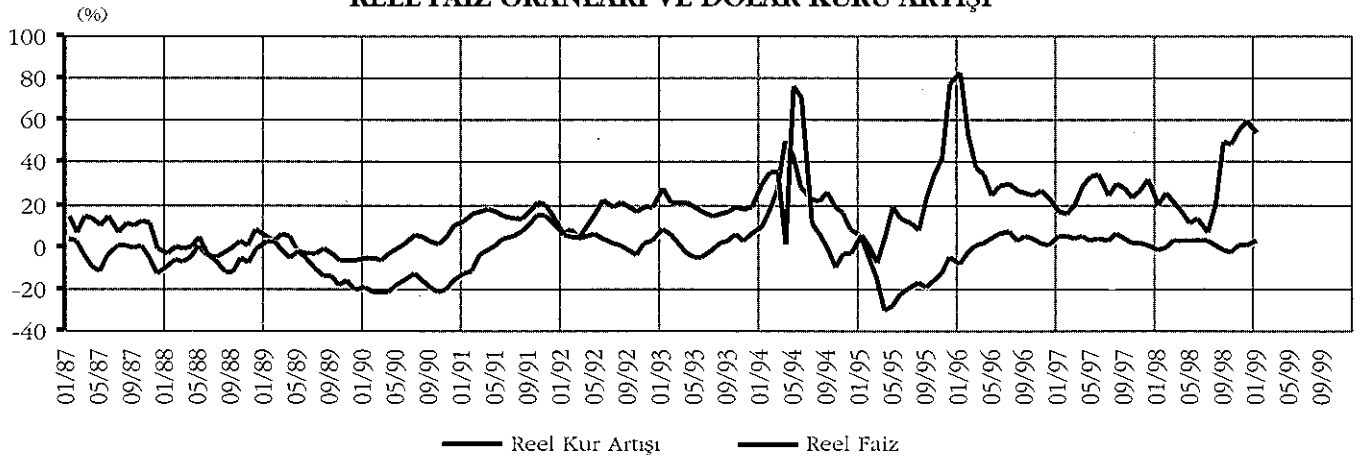
GRAFİK 7

REEL DÖVİZ KURLARINDAKİ GELİŞMELER

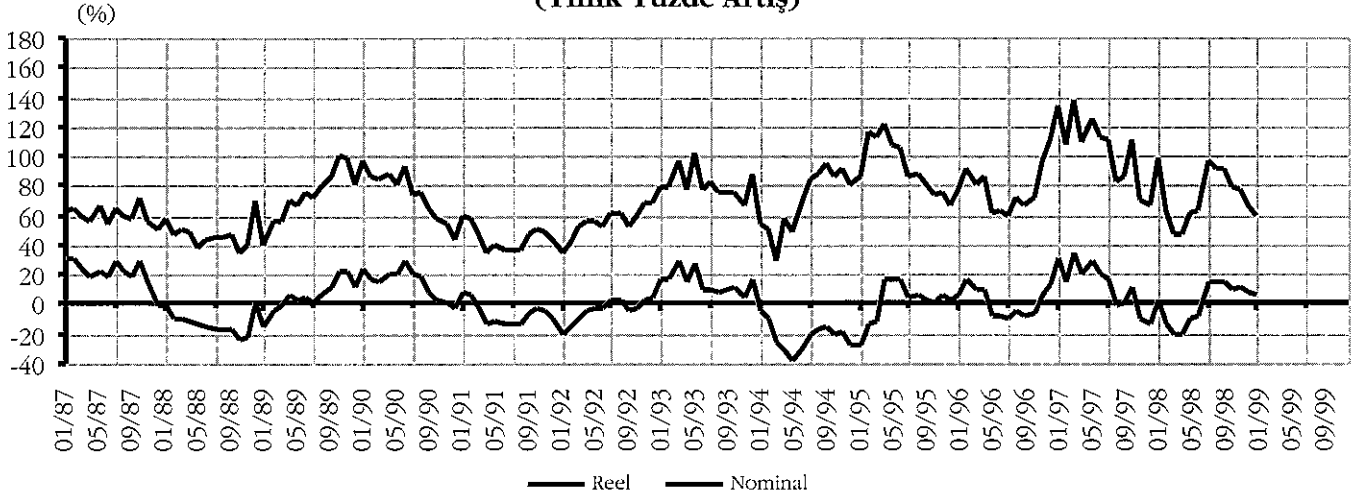
GRAFİK 8

REEL FAİZ ORANLARI VE DOLAR KURU ARTIŞI

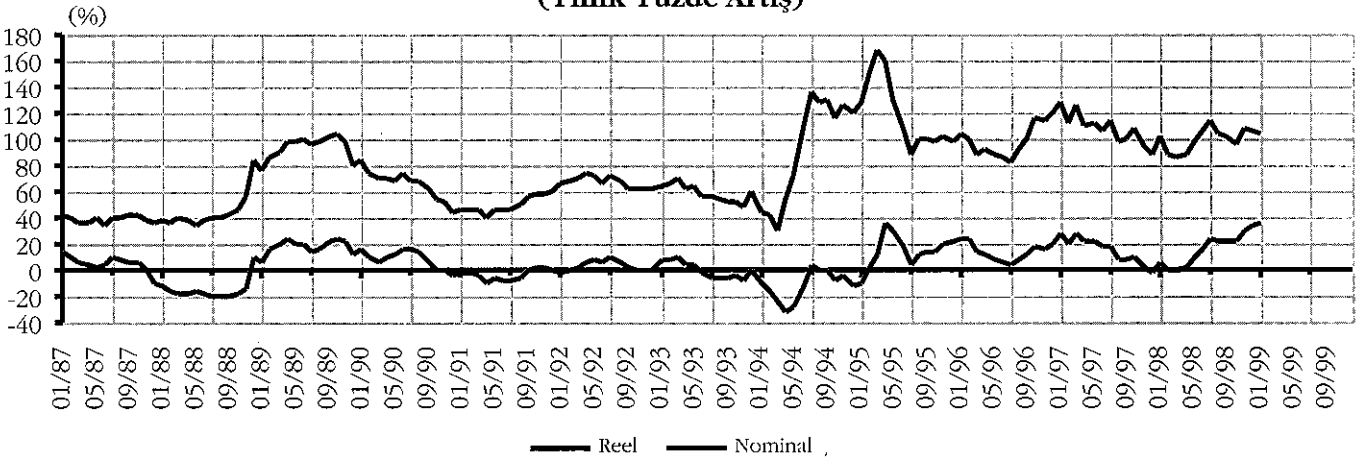
GRAFİK 9

M1
(Yıllık Yüzde Artış)

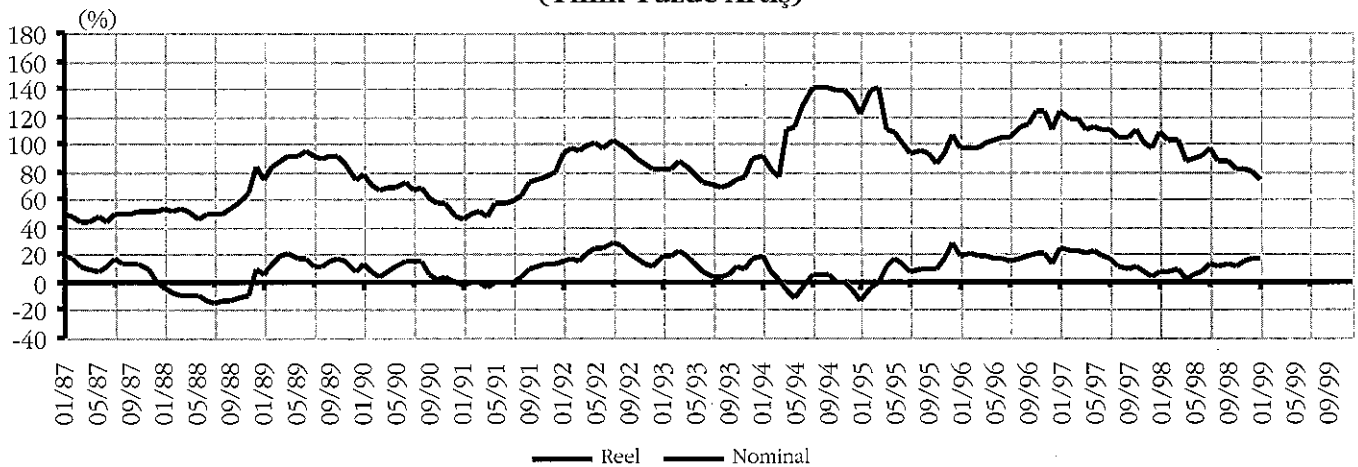
GRAFİK 10

M2
(Yıllık Yüzde Artış)

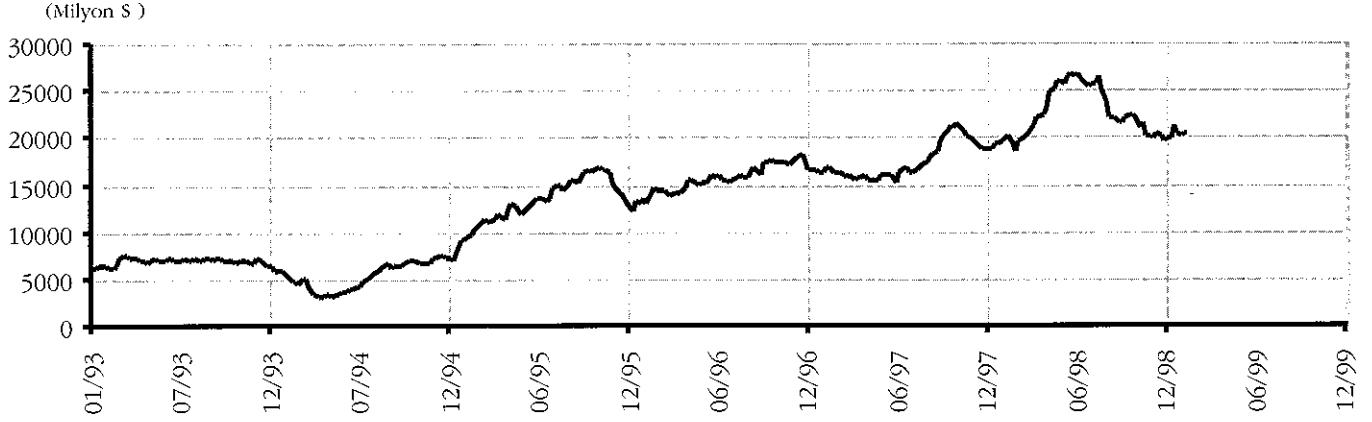
GRAFİK 11

M2Y
(Yıllık Yüzde Artış)

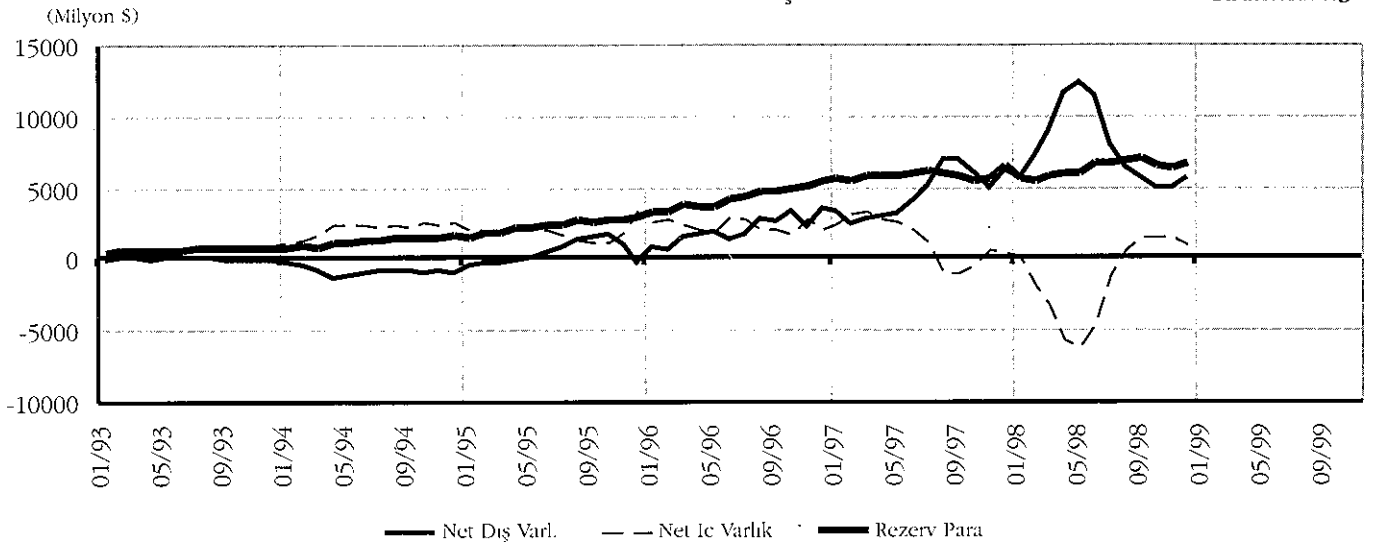
MERKEZ BANKASI DÖVİZ REZERVLERİ

GRAFİK 12

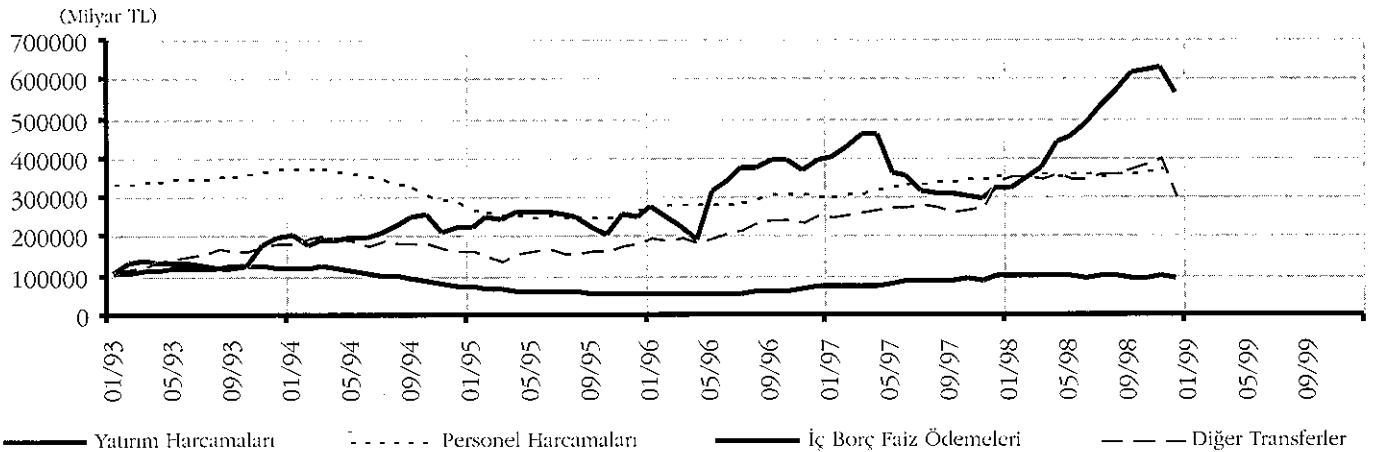
ANALİTİK BİLANÇO

GRAFİK 13

KONSOLİDE BÜTÇE HARCAMALARI
(1994 Fiyatlarıyla, 12 Aylık Kümülatif)

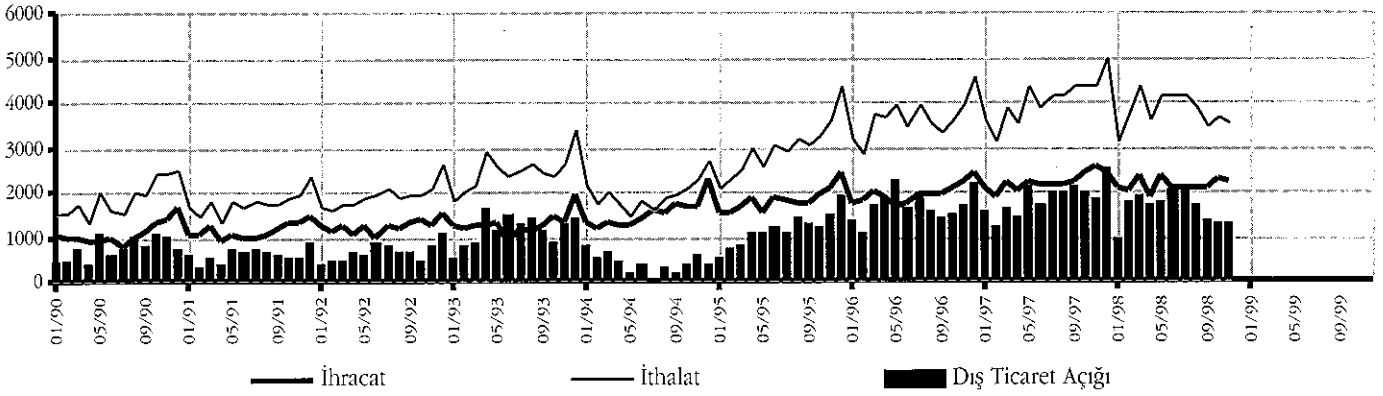
GRAFİK 14

GRAFİK 15

(Milyon \$)

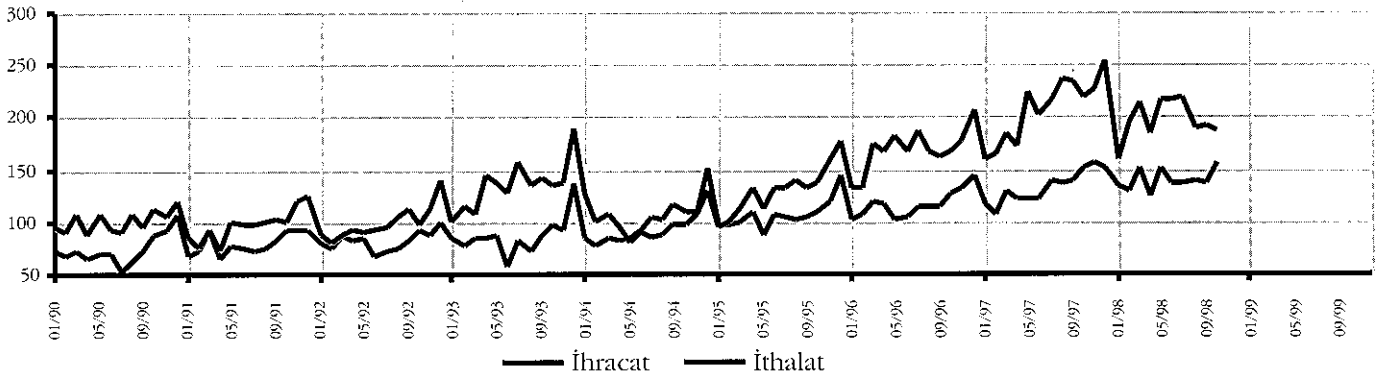
DIŞ TİCARET DEĞERLERİ

GRAFİK 16

(1994=100)

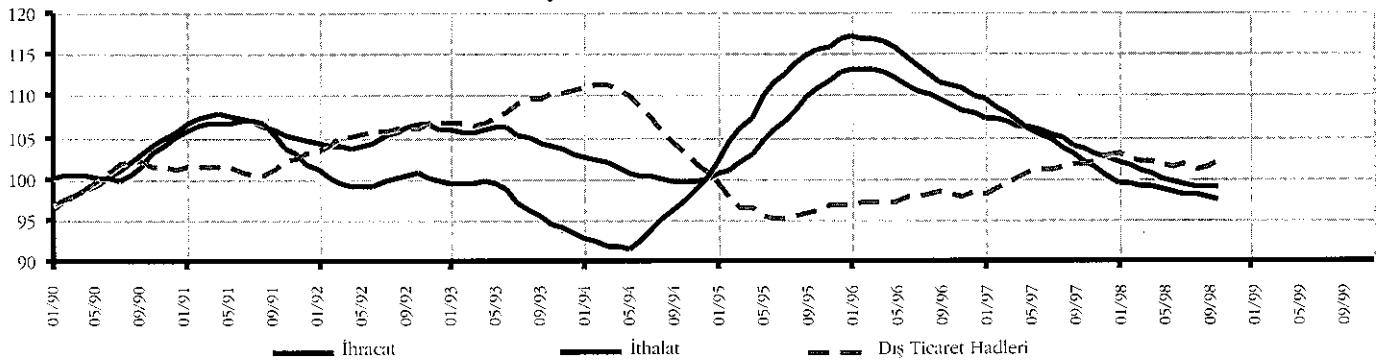
DIŞ TİCARET MİKTAR ENDEKSLERİ

GRAFİK 17

(1994=100)

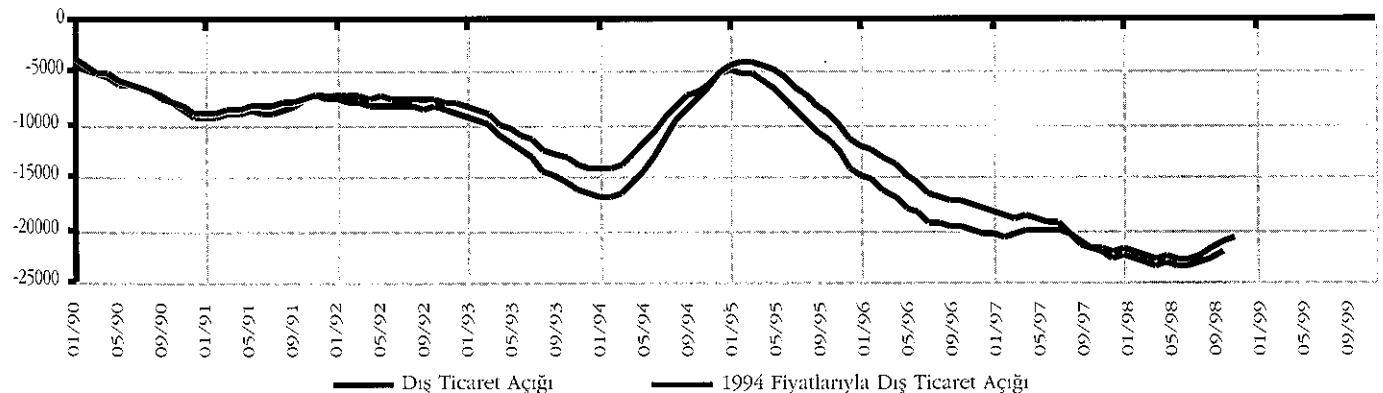
İHRACAT- İTHALAT FİYAT ENDEKSLERİ VE DIŞ TİCARET HADLERİ
(12 Aylık Ortalama, US \$ cinsinden)

GRAFİK 18

(Milyon \$)

DIŞ TİCARET DENGESİ
(12 Aylık Kümülatif)

TÜSİAD KONJONKTÜR

TEMEL MAKROEKONOMİK DEĞİŞKENLER (1997-1998) ve 1999 YILI SENARYOSU

Uygulanmakta olan ekonomi politikalarının 1999'da denami edeceği varsayımı altında hazırlanmıştır.

	1997				1998				1999				99 Hükümet Programı		
	I.Çeyrek	II.Çeyrek	III.Çeyrek	IV.Çeyrek	Yıllık	I.Çeyrek	II.Çeyrek	III.Çeyrek	IV.Çeyrek	Yıllık	I.Çeyrek	II.Çeyrek		III.Çeyrek	IV.Çeyrek
Büyüme (GSMH)(sabit fiyatlarla)*	6.5	9.1	8.5	8.7	8.3	9.0	4.0	1.9	1.7	3.7	-1.9	-0.7	-5.7	4.5	2.4
Enflasyon (TSEE)*	77.8	74.4	83.2	89.1	81.4	89.3	79.9	68.4	58.2	71.8	49.7	52.8	55.5	57.4	54.2
Rezerv Para*	83.4	78.6	89.4	74.4	81.1	90.2	86.6	84.4	84.4	86.0	72.0	65.8	63.0	62.3	65.2
Konsolidé Bütçe Geliri (tril TL)	844	1,291	1,442	2,277	5,854	2,040	2,972	3,239	3,636	11,888	3,498	4,637	5,544	6,853	20,542
Konsolidé Bütçe Gideri (tril TL)	1,256	1,560	1,828	3,391	8,035	3,002	3,896	4,386	4,301	15,585	4,285	5,640	6,706	9,953	26,584
Konsolidé Bütçe Denge (tril TL)	-412	-269	-386	-1,114	-2,181	-962	-925	-1,147	-665	-3,698	-787	-1,003	-1,162	-3,090	-6,042
Konsolidé Bütçe Denge (bil. \$)	-3.5	-2.0	-2.4	-5.9	-13.7	-4.3	-3.8	-4.2	-2.3	-14.5	-2.3	-2.6	-2.8	-6.5	-14.2
Kons. Büt. Denge (GSMH'ya oranı,%)					-9.0					-7.3					-7.6
Nominal Döviz Kuru (TL/\$)	118,744	137,215	162,225	187,727	151,478	222,646	253,320	272,037	292,747	259,175	336,375	383,127	418,874	478,205	404,195
Nominal Döviz Kuru *	84.8	80.1	89.6	90.2	86.6	81.7	83.9	67.7	53.6	70.9	53.4	51.7	54.0	63.4	56.0
Reel Döviz Kuru (Aralık 1987=1)	0.389	0.395	0.387	0.398	0.392	0.399	0.386	0.388	0.404	0.394	0.390	0.389	0.392	0.389	0.390
Reel Döviz Kuru*	-3.8	-3.2	-3.4	-0.6	-2.6	2.5	-2.2	0.5	4.1	0.6	-2.4	0.7	1.0	-3.6	-1.1
Nominal Faiz (bileşik, %)	109.1	128.6	126.1	131.8	121.9	131.1	104.0	110.5	143.6	122.3	124.5	109.9	102.8	108.3	120.2
Reel Faiz (bileşik, %)	20.3	23.0	23.4	22.6	22.3	22.3	19.5	25.0	54.0	28.6	50.0	37.4	30.5	32.3	43.0
İthalat (milyar \$)	10.6	11.7	12.7	13.7	48.7	11.2	11.9	11.5	11.0	45.5	10.3	11.5	12.3	14.0	48.2
İhracat (milyar \$)	6.1	6.3	6.5	7.3	26.2	6.5	6.3	6.3	6.8	25.9	6.3	6.3	6.9	8.5	28.0
Dış Ticaret Denge (milyar \$)	-4.5	-5.4	-6.2	-6.4	-22.4	-4.7	-5.6	-5.1	-4.2	-19.6	-4.0	-5.3	-5.4	-5.5	-20.2

İthalik rakamlar TÜSİAD tabanlıdır.

(*) Bir önceki yılın aynı dönemine göre yıllık yüzde değişimi gösterir.

(-) Yayımlanmamış veri

TÜSİAD: Meşrutiyet Caddesi 74, Tepebaşı 80050, İSTANBUL. Tel:(0212) 249 54 48 - 249 07 23 Fax: (0212)249 13 50

TÜSİAD Adına Sahibi: Erkut Yüceoğlu Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Müdür: Ümit İzmen
Yayın Kurulu: Erkut Yüceoğlu, Korkmaz Ilkorur, Haluk Tükel, Ümit İzmen, Aşlı Savranoglu, Eda Alidedeoglu, Türker Hamzaoglu
Yapım: Lebib Yalçın Yayınları ve Basım İşleri A.Ş.

Bu yayının tamamı veya bir bölümü "TÜSİAD KONJONKTÜR" referansı yazılmak kaydıyla yayımlanabilir. TÜSİAD KONJONKTÜR'ün 19 ve 20 numaraları çift sayı halinde Kasım 1998 - Şubat 1999 döneminin bilinen son rakamlarına ve tabiiyetlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

